

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 17915

Tarih : 13.05.2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1937-38 tarihlerinde “Dersim Katliamı ile Yüzleşme, Hafıza ve Hakikatin Sağlanması Hakkında Kanun Teklifi” gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Ayten KORDU

Tunceli Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Adalet
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 15-5-2026	Esas No: 2/3691

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIĞI
13 Mayıs 2026
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
13 Mayıs 2026
No: 1859487

GENEL GEREKÇE

4 Mayıs 1937 tarihi, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en ağır ve karanlık sayfalarından biri olan Dersim 1938 Katliamının resmi olarak planlandığı gündür. Bu gün, Dersim halkının kolektif hafızasında ve Dersimli kurumların belleğinde “Roza Şae” (Yas Günü) olarak anılmaktadır. Dersim; yüzyıllardır bu coğrafyada Kürt Kızılbaş-Alevi (Rea-Haq) kimliğiyle varlığını sürdüren, inancını, dilini ve kültürünü dirençle yaşatan bir halkın yurdudur. Dersimliler, Alevi inanç sistemi ile Kürt-Kırmanc kültürel kimliğini yüzyıllarca bir arada taşıyarak, doğayla ve hakikatle uyum içinde, farklılıkların birlikte var olabildiği özgün bir yaşam alanı oluşturmuştur.

Tarihsel süreç boyunca Dersim halkı; Osmanlı’dan Cumhuriyet’e uzanan dönemde, kimliği ve inancı nedeniyle sistematik baskılara maruz kalmış, birçok kez askerî harekâtların hedefi haline getirilmiştir. Osmanlı döneminde padişah fermanları ve şeyhülislam fetvalarıyla “katli vacip” ilan edilen Kızılbaş Aleviler, yüzyıllar boyunca süren bir zulüm zincirinin muhatabı olmuştur. Cumhuriyet döneminde de Dersim’in Kürt Kızılbaş kimliği ve inanç yapısı nedeniyle hedef alınması, tekçi devlet anlayışının asimilasyon ve inkâr politikalarının en sert tezahürlerinden biri olarak ortaya çıkmıştır. Bu sürecin en acı ve yıkıcı aşaması ise 25 Aralık 1935 tarihli 2884 sayılı “Tunceli Vilayetinin İdaresi Hakkında Kanun” ile başlamış, 4 Mayıs 1937 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla “Tedip ve Tenkil Harekâtı” adı altında resmîyet kazanmıştır. Bu kararın ardından Dersim’de kadın, çocuk ve yaşlı ayrımı gözetilmeksizin binlerce insan katledilmiş; on binlercesi zorla sürgün edilmiş, köyler yakılmış, kutsal mekânlar tahrip edilmiştir. 15 Kasım 1937’de ise halk önderlerinden Pir Seyit Rıza; Oğlu Hüseyin ve yol arkadaşları, Elazığ’da kurulan özel mahkemelerde aceleyle yargılanarak idam edilmiş ve mezar yerleri gizlenmiştir. Benzer şekilde tarihsel süreçte Şeyh Said ve Said-i Kürdi gibi Kürt önderleri de katledilmiş, mezar yerleri ise halen açıklanmamıştır.

Resmî veriler Dersim Katliamında 13 bin kişinin hayatını kaybettiğini belirtse de, Dersimlilerin sözlü tarihi ve yerel kaynaklar bu sayının 50 binin üzerinde olduğunu, ayrıca on binlerce insanın yerinden edildiğini ortaya koymaktadır. Daha da ağır olan ise bu insanlık suçunun faillerinin yargı önüne çıkarılmamış ve görmezden gelinmesidir. Bu durum, başta Dersim halkı olmak üzere, yaşamını yitirenlerin yakınlarında ve toplumun vicdan sahibi kesimlerinde derin ve kalıcı yaralar bırakmıştır.

Dersimlilerin maruz kaldığı bu büyük kırımın hatırlanması ve gelecek kuşaklara aktarılması; toplumsal hafızanın korunması, eşit yurttaşlık anlayışının güçlenmesi ve kalıcı bir toplumsal barışın sağlanması açısından hayati önemdedir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Başbakanlığı döneminde Dersimlilerden özür dilemesi zamanında önemli bir adım olmakla beraber, fiiliyatta herhangi bir somut adım atılmamıştır. Dersim Katliamı gibi kitlesel katliamların bir daha yaşanmaması için hatırlanıp yüzleşilmesi ve tarihsel Dersim isminin iadesi ile devletin “Tunç Eli” politikasından vazgeçildiğinin gösterilmesi şarttır. Bu nedenle Dersim Katliamında katledilen binlerce canın anısına Dersim il merkezinde “Dersim Katliamı ile Yüzleşme ve Hafıza Anıtı” adında bir anıt inşa edilmelidir. Böylece benzeri katliamların toplumun hafızasından silinmesi engellenmiş olacak; insanlığa karşı işlenen tüm suçlara karşı Devletin zamanında faili olduğu sorumlulukların farkındalığıyla gereğini yapıp, bütün organlarıyla karşı olduğu mesajı net bir şekilde verilebilecektir.

Bu anlamda bu kanun teklifi; Dersim Katliamının tüm yönleriyle aydınlatılmasını, Pir Seyit Rıza, oğlu Hüseyin ve arkadaşları dahil katledilen binlerce Dersimlinin mezar yerlerinin tespit edilmesini, Devlet arşivlerinin açılmasını, Dersim isminin iadesini, kamusal bir yüzleşme ve hafıza mekânının oluşturulmasını amaçlamaktadır.

DERSİM KATLIAMSİ İLE YÜZLEŞME, HAFIZA VE HAKİKATİN SAĞLANMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1 – Amaç

Bu Kanunun amacı; 1937-38 tarihlerinde Dersim’de gerçekleşen katliamla yüzleşmesini sağlamak, hakikati ortaya çıkarmak ve toplumsal hafızayı güçlendirmektir.

MADDE 2 – Dersim İsminin İadesi

(1) Tunceli ilinin adı, tarihsel, kültürel ve toplumsal hafızaya uygun olarak “Dersim” şeklinde yeniden düzenlenir.

(2) Bu değişiklik doğrultusunda, ilgili tüm mevzuatta yer alan “Tunceli” ibareleri “Dersim” olarak değiştirilmiş sayılır.

(3) Kamu kurum ve kuruluşları, resmi yazışma, tabela ve kayıtlarında bu değişikliği en geç bir yıl içerisinde uygulamakla yükümlüdür.

MADDE 3 – Hafıza ve Yüzleşme Anıtı

(1) Dersim Katliamında katledilen canların anısına Dersim il merkezinde “Dersim Katliamı ile Yüzleşme ve Hafıza Anıtı” inşa edilir.

(2) Anıt alanı, kamusal hafıza mekânı olarak korunur ve ticari amaçlarla kullanılamaz.

MADDE 4 – Hakikat, Adalet ve Yüzleşme Komisyonu

(1) Dersim Katliamı tüm yönleriyle araştırmak üzere bağımsız bir Hakikat, Adalet ve Yüzleşme Komisyonu kurulur.

(2) Komisyon; hukukçular, insan hakları savunucuları, tarihçiler, sosyologlar, katledilenlerin ailelerinden ve tank temsilcilerinden oluşur.

(3) Komisyonun raporları kamuoyuna açık şekilde yayımlanır.

MADDE 5 – Arşivlerin Açılması ve Şeffaflık

- (1) Dersim Katliamı ile ilişkin tüm kamu kurum ve kuruluşlarının arşivleri eksiksiz biçimde Komisyonun erişimine açılır.
- (2) Devlet sırrı ve gizlilik gerekçeleri bu suçlar bakımından ileri sürülemez.
- (3) Elde edilen belgeler, kişisel verilerin korunması ilkesi gözetilerek kamuoyuyla paylaşılır.

MADDE 6 – Mezar Yerlerinin Tespiti ve İadesi

- (1) Dersim Katliamı sürecinde katledilen Pir Seyit Rıza, oğlu Hüseyin ve arkadaşları dahil olmak üzere yaşamını yitiren tüm yurttaşların mezar yerlerinin tespit edilmesi amacıyla özel bir araştırma birimi oluşturulur.
- (2) Bu kapsamda; arşiv kayıtları, tanık beyanları ve bilimsel yöntemler esas alınarak kapsamlı kazı ve inceleme çalışmaları yürütülür.
- (3) Tespit edilen mezar yerleri kayıt altına alınır ve kamuoyuna şeffaf biçimde açıklanır.

MADDE 7 – Kimliklendirme ve Ailelere Teslim

- (1) Bulunan mezar yerlerinde yapılacak çalışmalar sonucunda elde edilen kalıntıların kimliklendirilmesi için gerekli adli ve bilimsel DNA incelemeleri yapılır.
- (2) Kimliği tespit edilen kişilerin naaşları, ailelerinin talebi doğrultusunda kendilerine teslim edilir veya inançlarına uygun şekilde defnedilir.

MADDE 8 – Mezar Yerlerinin Korunması ve Anılaşdırılması

- (1) Tespit edilen toplu mezar alanları ve defin yerleri koruma altına alınır.
- (2) Bu alanlar, kamusal hafıza mekânı olarak düzenlenir ve gelecek kuşaklara aktarılacak şekilde anılaşdırılır.
- (3) Bu alanlarda herhangi bir yapılaşma ya da tahribata izin verilmez.

MADDE 9 – Yürürlük

Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 10 – Yürütme

Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.